

ש מעתא עמיקתא

האם יש חובה לקבוע מזווה בחנויות ומשרדים

א. חובת מזווה בחנויות. ב. טעם הפטור. ג. חנויות שמאחסנים בהם דברים. ד. משרדים. ה. חנות או משרד הנמצא בדירתו. ו. כשהכניסה והיציאה היא ע"י פקידים.

א. חובת מזווה בחנויות

כתב הרמב"ם (מזוחה פ"ג ה"ט) סוכת חג בחג ובית שבספינה פטורין מן המזווה לפי שאינן עשויות לדירת קבע וכו', והחנויות שבשוקים פטורין מפני שאינן קבועין לדירה, ע"כ. והרא"ש (הל' קטנות סי' יח) כתב דסוכת חג בחג והחנויות שבשוקים פטורין מפני שאינן קבועין לדירה, ע"כ. וכן פסקו הט"ו (י"ד סי' רפ"ט סי' א').

ב. טעם הפטור

וע"י בב"ח (סי' רפ"ט אות י"א) שכתב דסוכה פטורה מהמזווה כי גבי מזווה בעינן בית חשוב בקבע. וחנות פטורה משום דלאו דירה היא שאינה עשויה אלא לצאת ולבא ולמכור שם סחורת, והרמב"ם כתב דהטעם מפני שאינו קבועה לדירה, ע"כ. מבוואר דס"ל לחלק בין סיבת הפטור של סוכת החג לבין סיבת הפטור של חנויות. והטעם דחנויות פטורות כי אינן דירה כי עשויות רק לצאת ולבא. וכן מבוואר בחי"א (בב"ל טו אות י"א) שכתב שיצא לרמב"ם דחנויות פטורות מברייתא דסוכה (נח), סוכות של יוצרים שהחיצונה פטורה מהמזווה ופרש"י (ד"ה ופטורה) דלאו דירה היא, שאינה עשויה אלא לצאת ולבא דרך שם, ולהכניס שם תגרים, ע"כ.

אולם הפרישה (אות כב) כתב שהטעם לפטור חנויות הוא משום שלענין מזווה כתוב "ביתך" שהוא דירת קבע לאפוקי אלו שהם דירת ארעי, וע"כ כתב דבזה"ז אלו חדרים הנקראים קליטין חייבים, ונשאר בצ"ע. והביאו הח"י רע"א (שם על טע"י א').

והט"ו (שם פ"ק) כתב שחנויות פטורות משום דלאו דירות נינהו ואפי' אם יושבים בהם בכל יום פטורות דכיון דאינם שם בלילה מיקרי עראי, דלא כהפרישה (שם) שנשאר בצ"ע בזה, ע"כ. נמצא שחנויות פטורות ממזווה כי אינן בכלל דירה כי לא משתמשים בהם רק ביום. ולפי דבריו י"ל דחנויות שפתוחות גם בלילה חייבות במזווה. וכ"כ הדעת קדושים (שם ש"ק פ"ד) אלא דכתב שם דדוקא אם פתוחות רוב הלילה חייבות במזווה. וכן מבוואר ברב פעלים (י"ד סי' ט"ו לו ד"ה ומצינו) בדעת הט"ו שאם פתוחות גם בלילה חייבות במזווה.

ג. חנויות שמאחסנים בהם דברים

אולם הערוה"ש (שם אות כז) יצא לחלוק על הפוסקים הנ"ל שפסקו כדעת הרמב"ם שחנויות פטורות ממזווה שהרי הרמב"ם לשיטתו אזיל דפוטר בית האוצר מחיוב מזווה, אולם לפי מאי דק"י"ל בריש סימן רפ"ו כהחולקים על הרמב"ם שוב יש לחייב לקבוע מזווה בחנויות מדין בית האוצר.

ובידי הקטנה (שם ובמנחת עני אות י"א ק"ב) כתב דאם יש איזה סחורה המונחת שם תמיד הי"ל ממש בית האוצר. ואף באופן יושב שם כל היום ובלילה כשהולך משם אינו משאיר כלום, מ"מ יש לחייב חנויות במזווה אפי' אם יושבים ביום בלבד, כמו שמצינו לענין בית המדרש לפי שיושבין שם כל היום הרי זה דירה, והשו"ע שפסק דפטורות ע"כ מיירי בחנויות שעושים אותם כל יום ואח"כ מפרקים אותם, וכן הדין בחנות שמשתמשים בהם רק בשביל יריד כשבאים הסוחרים ואחרי היריד מפנים משם ונשאר החנות נטוי עד יריד השני, הם ממש כמו סוכת החג בחג. וכן דעת הפת"ש (שם ש"ק פ"ד).

והנה שפסק הערוה"ש והיד הקטנה לחייב משום דלא גרע מבית האוצר, באמת הט"ו (שם) עמד בזה וכתב דלא דמי לבית אוצר שפסק השו"ע (שם אות א') דחייבים, דשאני התם שבתשמיש השייך לו אין חילוק בין יום ללילה. וביאר הרב פעלים (י"ד סי' ט"ו לו ד"ה ומצינו) כוונת הט"ו בשני אופנים: א' דבית האוצר תשמש השייך ומיוחד לו הוא, לאצור בו יין ותבואה, וזה שווה בו ימים ולילות, כי אין מפנים אותו בלילה, וכן הוא בית העצים ובית התבן וכיוצא, אך חנויות, הן אמת שאין מפנה סחורתן מהם בלילה, מ"מ הם לאו לאוצר עבידי, אלא עיקרם הוא לישב בהם בעל החנות למכור שם סחורתו, וזה אינו אלא בלילה, אבל בלילות סוגר חנותו והולך לו, על כן גרע מבית האוצר, ששם תשמש המיוחד לו קבוע בימים ובלילות (ועייניש דלפ"י) י"ל דחנויות דקיימא לאצור בהם סחורות דוקא, ואין יושבים בהם למכור הרי אלו דמו לבית האוצר (וחייבים). ב' חנויות שאין נכנסו ויוצאו רק ביום ולא בלילה, כי אין דרך להכנס בחנות בלילה, להכי לא חשיב כבית דירה. מיהו נראה פירוש זה דוחק בדברי הט"ו, כי לשון תשמיש השייך לו לא מתפרש בהכי, ע"כ.

ומשי"כ היד הקטנה לחייב משום דלא גרע מבית המדרש, באמת חובת קביעות מזווה בביהמ"ד נחלקו בה הפוסקים ואף לחייבים דתב הש"ך (שם ש"ק פ"ד) דהיינו טעמא כי התלמידים יושבים בו מהבקר ועד ערב דומה לדירה. וא"כ לא קשה מידי על הט"ו דהיינו דבכה"ג משתמשים אף בלילה מודה לחייב. וכבר העיר כן המנחת יצחק (ח"ב סי' צ"ג) וע"כ כתב דהעיקר לחייב הוא משום דמדין לבית האוצר.

מעתה יוצא דלפי הט"ו חנויות אפילו אם מאחסנים בהם סחורה פטורות מהמזווה כיון שלא משתמשים אלא ביום. ואם משתמשים בהם גם בלילה י"ל דחייבים במזווה. אולם מחסני סחורה י"ל דחייבים אף לדעת הט"ו (וכן מבוואר ברב פעלים), אלא דאף בכה"ג דעת המנח"י (ח"ד סי' פ"ט אות ו') דלא יברך כי יש ראשונים שפוטרים בית האוצר (אלא דסתימת הפוסקים דלא כדבריו. וכן דעת הרב הפעלים כמבוואר לקמן). אולם לדעת היד הקטנה חנויות חייבות במזווה כי מאחסנים בהם סחורה ועוד משום ששהיה שם כל היום. (שו"ר באג"מ (י"ד סי' ט"א ק"ע) שהביא מח"י הנ"ל וכתב דלכו"ע אם אינם יושבים בחנות כל יום אלא פעמיים בשבוע וכדומה פטור).

וע"כ נראה דבכל גוונא יש לקבוע בהם מזווה ללא ברכה, אא"כ הם חנויות העשויות רק לימי השוק דבכה"ג פטורות לכו"ע. וכן פסק בעל השבט הלוי (מבית לוי ח"ב עמ' קכז). וכן הוא בחובת הדר (פ"ג ש"ק פ"ד). אולם למחסני החנות יש לקבוע בהם מזווה אפילו בברכה (ולדעת המנח"י הנ"ל ללא ברכה). ודעת הרב פעלים (שם ד"ה העולה) שיש לברך על קביעות מזווה בחנויות הקבועות בסחורה (כי לדעתו העיקר כפירוש הראשון שכתב לעיל בדעת הט"ו).

ד. משרדים

והנה לפי הט"ו הנ"ל י"ל דהיינו משרדים פטורים מהמזווה, כי לא נמצאים שם אלא ביום ולפעמים גם קצת בלילה. וכן לפי טעם הראשון של היד הקטנה לחייב חנויות מחמת שמאחסנים שם הסחורה, יש לפטור כבה"ג, ואע"פ שמאחסנים בהם ציוד המשרד (כסאות וכו') מ"מ י"ל דאין זה חובת שימוש אוצר כי לא לצורך איחסון נמצאים שם, וכ"כ הרב פעלים (שם ד"ה והשתא). אלא דש"מ בשבט הלוי (ח"ד סי' ד אות ב) משמע שחולק על סברא זו, וע"כ השווה דין משרד שיש בו ציוד לחנות שיש בה סחורה. וכן משמע במהרי"ל (צ"ד ד"ה וספיקות) ומהאג"מ (י"ד סי' ט"א ק"ע), ויש לדחות. (ועייניש בשבט הלוי שצידד לומר שהמברך בכה"ג אין מזניחים אותו, ונשאר בצ"ע. וע"י עוד לעיל אות ג' משי"כ בשמו).

אולם לפי טעם ה' שכתב היד הקטנה יש לחייב (אלא דע"י לעיל שטעם זה תלוי במח', ודעת המנח"י שהעיקר כטעם ה').

ה. חנות או משרד הנמצא בדירתו

וכי"ז בחנויות ומשרדים שאינם בית, אבל אם הם תוך בית חייבים במזווה בברכה, כמבוואר בט"ו (ש"ק פ"ד) דחנות שבביתו והוא פתוח לרה"ר פשיטא שצריך מזווה לפתחיו. וכן פסקו החובת הדר (פ"ג ש"ק פ"ב) ובקונטרס המזווה (סי' רפ"ט סי' לא).

ו. כשהכניסה והיציאה היא ע"י פקידים

והנה נחלקו הפוסקים לענין טעם לחייב בית האוצר במזווה, דעת המנחת עני (פ"ב אות כ"א) שהאיחסון עצמו חשיב שימושי דירה, וע"כ חייבים במזווה. וכן דעת הגיזוליה הקדש (סי' רפ"ט סי' ו'). אולם דעת הדרושה (סי' רפ"ט אות ב), הב"ח (סי' רפ"ט אות ה) והש"ך (שם ש"ק פ"ד), דאע"פ שלא דרים שם ממש כיון דיוצאין ונכנסין בו חשיב בית דירה. ולפי דבריהם יש לענין כשהכניסה והיציאה אינה ע"י הבעלים אלא ע"י פועליו וכדו' אם חייבים לקבוע שם מזווה.

והנה הדעת קדושים (סי' רפ"ט ו' ד), כתב שכניסת משרתיו הנכרים באוצר ובחנות אינה מחייבת. ומסתבר דלאו דוקא עכו"ם אלא ח"ה משרתיו הישראלים. וכ"כ בחובת הדר (פ"ב ש"ק פ"ד) ובקונטרס המזווה (סי' רפ"ט סי' כב). אולם בערוה"ש (אות ג) מבוואר שחייב בכה"ג. וא"כ י"ל שיקבע ללא ברכה (פרט לפתחים שיש עוד טעמים להקל בהם). אלא דמ"מ אין חובה זו חלה על הפקידים, וע"כ אם אין שם מזווה אין עליהם איסור להיות שם, וכ"כ במנחת יצחק (ח"ב סי' צ"ג).

מסקנא דדינא -

העולה לדינא: א' חנויות העשויות רק ליום השוק פטורות ממזווה. ב' חנויות קבועות יש לקבוע בהם מזווה ללא ברכה. ואם יושבים בחנות ביום ורוב הלילה צריך לקבוע בהם מזווה בברכה. ג' משרדים שלא מאחסנים בהם סחורה וכדו' פטורים, ומ"מ יש להחמיר לקבוע בהם מזווה, וכן המנהג. ואם משתמשים בהם אף לאחסן סחורה וכדו', צריך לקבוע בהם מזווה ללא ברכה (כדין חנויות הנ"ל). ד' משרד הנמצא תוך בית או דירה חייב במזווה בברכה.

פתח שיש בו מזווה אחת האם חייב במזווה

איתא במנחות (ל"ד) תניא בית שאין לו אלא פצים אחד, ר"מ מחייב במזווה, והכמים פוטרינן. מ"ט דרבנן מזוזות כתיב. מ"ט דרבי מאיר דתניא מזוזות שומע אני מיעוט מזוזות שתיים, כשהוא אומר מזוזות בפרשה שניה שאין ת"ל, הוי ריבוי אחד ריבוי, ואין ריבוי אחד ריבוי אלא למעט, מעטו הכתוב למזווה אחת, דברי ר' ישמעאל. ר"ע אומר אינו צריך, כשהוא אומר על המשקוף ועל שתי המזוזות, שאין ת"ל שתי מה ת"ל שתי, זה בנה אב כל מקום שנאמר מזוזות אינו אלא אחת עד שיפרט לך הכתוב שתיים.

ולעיל מיניה איתא, רב פפא אקלע לבי מר שמואל חזא הוא פיתחא דלא הוה ליה אלא פצים אחד משמאלא ועבדיא ליה מזווה, א"ל כמאן כר"מ, אימר דאמר רבי מאיר מימין משמאל מי אמר. מאי היא דתניא ביאתך מן הימין, אתה אומר מן הימין אינו אלא מן השמאל, ת"ל ביתך. מאי תלמודא, אמר רבה דרך ביאתך מן הימין דכי עקר איניש כרעיה דינמא עקר עקר.

והרי"ף (הל' מזוזות א) העתיק כל הסוגיא ולא הכריע. אולם הרא"ש (הל' מזוזות סי' י"ד) כתב - ונראה דהל' כר"מ, כיון דר' ישמעאל ור"ע קיימי כוותיה. וכן משמע לעיל דקאמר אימור דאמר ר' מאיר מימין, משמאל מי אמר, משמע דאי הוי פצים מימנא הוי ניחא ליה למעבד כר"מ.

ואילו הרמב"ם סתם כרבנן וכתב (פ"ו מהל' מזוזות ה"א) עשרה תנאין יש בבית ואח"כ יתחייב הדר בו לעשות לו מזווה, ואם חסר אחד מהן פטור מן המזווה, ואלו הן שהיה בו ארבע אמות על ארבע אמות או יותר, ויהיה לו שתי מזוזות, ויהיה לו משקוף, ותהיה לו תקרה וכו'.

והט"ו (י"ד סי' פ"ב) סתם כדברי הרא"ש וכתב - פתח שאין בו אלא מזווה אחת, כגון שמצד אחד עובר הכותל להלאה מהפתח, אם המזווה בצד אחד פטור, ואם היא בצד שמאל פטור.

והב"י הביא דברי הראשונים. ובשו"ע (סי' ס"ט) סתם וכתב כדברי הרמב"ם - אין הפתח חייב במזווה אלא אם כי יש לו שתי מזוזות ומשקוף.

והנה הש"ך שם (סי' א') כתב בזה"ל - ודעת הרא"ש וטור דאפי' אין לו אלא מזווה אחת, כגון שמצד אחד עובר הכותל להלאה מהפתח, אם המזווה מצד ימין חייב ואם מצד שמאל פטור. וכן דעת ר' ירוחם סוף נתיב כ"א. ונראה דיקבענה בלא ברכה.

והרואה דברי הסוגיא והראשונים, מבין דמה שסיים הש"ך "ונראה דיקבענה בלא ברכה", היינו באופן דהמזווה מצד ימין. והיינו דכיון דהדובר קאי במח' ראשונים ע"כ יקבענה בכה"ג בלא ברכה.

אבל באופן דהמזווה בצד שמאל פשוט דאין שום צד דיצטרך לקבוע בה מזווה. וכ"כ המקדש מעט (סי' ג') - ורא"ש וטור ורי"ו ס"ל דכשיש משקוף ומזווה של ימין הכניסה ובשמאל ליכא מזווה חייב, ופסק הש"כ בזה מזווה בלא ברכה.

וכן פסק הח"י אדם (הל' מזוזות כלל ט"ו סי' ט"ז) - אין לו אלא מזווה אחת כגון שמצד אחד עובי הכתל להלאה מהפתח, אם המזווה מצד שמאל פטור, ואם מצד ימין י"א דחייב ולכן יקבענה בלא ברכה.

וכ"כ הקיצור שו"ע (סי' י"א סי' א') - ואם אין לבית אלא מזווה אחת, כגון שמצד אחד עובר הכותל להלן, אם היא מצד שמאל, ואם היא מצד ימין יש ספק אם חייבת או לא, ויש לקבועה בלא ברכה, או שיקבענה לאחר שיקבע בפתח המחוייבת ויברך ויפטר גם את זאת, וכן בכל מקום שיש ספק יעשה כן.

אולם הבאר היטב (סי' א') כתב משמיה דהש"ך דאף מצד שמאל דפטור נראה דיקבענה בלא ברכה. והדברים תמוהים.

וכבר עמד בזה הרש"ש (מנחות ל"ד) וז"ל - והנה הרמב"ם פסק כחכמים דבאין לו אלא פצים אחד פטור, וכן סתם השו"ע ר"ס רפ"ז, והש"ך כתב שם דעת הרא"ש דביש לו פצים א' מימין חייב, ומצד שמאל פטור. והוא משום דפוסק כר"מ וכר"פ דמפרש דאף ר"מ לא אמר אלא שהוא מימין. וסיים בזה ונראה דיקבענה בלא ברכה. ופשוט דקאי על אם הוא מצד ימין. והבה"ט העתיק משמו דאף מצד שמאל שהוא פטור נ"ל דיקבענה בלא ברכה. ושרי

יין מתוק, האם יש בו משום מגע עכו"ם

א. מגע עכו"ם. ב. מגע מומר לע"ז או לחלל שבתות בפרהסיא. ג. יין שיש בו דבש או דבר המשנה טעמו. ד. כשטעם היין נרגש. ה. יין פסקוק. ז. כשטעם היין נרגש. ח. יין פסקוק.

א. מגע עכו"ם

תנן בע"ז (ב"ב ס"ד): כתב בנותניו לע"ז אסור אפילו בהנאה. ועיי"ש (ל"ד): דחז"ל גזרו על פתן ושמן משום יינם ועל יינם (אפילו שלא כמנהג) משום בנותניו. ופנ"ש (שם) אסרוהו משום שהיין בוער בו ומביאו לידי בנותיהן. וכן פסקו הט"ש"ע (ירוש' ד"ס"א קכ"ב).
ב. מגע מומר לע"ז או לחלל שבתות בפרהסיא
ועיי"ן בר"ן (תולין ד' ב"ר"ף) שכתב דלמ"ד מומר לע"ז כמומר לכל התורה, יינו יי"ן, כיון שדינו כעכו"ם גמור הרי הוא בכלל גזירתן אע"פ שאין בבנותיו אפילו תחנתו מן התורה, ע"כ. וכן הביא הג"ח (ירוש' ד"ס"א ק"ט ו"ה"י קכ"ד) בשם הרמב"ן וכתב דה"ה אם הוא מומר לחלל שבת בפרהסיא. וכ"כ ההלכות גדולות (ה"ל שחיטת חולין ט"ו) וה"ה"ש (ש"ס ט"ז). ועיי"ן ב"ב (ירוש' ד"ס"א קכ"ד על פ"ה ס"ב) שנקט דהקראים (שהם כת שלא מאמינים בדברי רז"ל) דינם כעכו"ם דלא כהמהרש"ל שמיקל בזה. וכן פסק הבנין ציון (החדושות ט"ז כג) לענין מחללי שבת בפרהסיא (וכתו באפשר שאפי' המהרש"ל מודה בזה). וכן פסקו החזו"א (ירוש' ט"ז ס"ב פ"ק ס"ט) וס"ק ח"ט ס"ט (ה) הגרי"ש זצ"ל (אשרי האיש ירוש' פ"ח אות כז), הרה צבי (ירוש' ד"ס"א ק"ה) והצ"ח (ח"ב ט"ז נו). ועיי"ן עוד ב"ב (ירוש' ד"ס"א קכ"ד ס"ב). והאג"מ (ירוש' ד"ס"א ק"ט) ונ"ו וד"ה ח"ה ט"ז ל"ז אות ח) כתב שאין איסור זה מבורר, ויותר נוטה שלא נאסר מדינה אלא ממנהגא, ועיי"כ לא נהגו להחמיר גם שלא ליתן יין להמחללי שבת עצמן. ועיי"ן בשו"ת דבר יהושע (ח"ד י"ד אות ב) ובלהורות נתן (ש"ס ט"ז ס"ג).

ב. מגע עכו"ם

ועיי"ן בחת"ס (ירוש' ט"ז נ"ח ע"ג קנ"א) שכתב דמה שמומר לחלל שבת עושה יי"ן אינו משום תחנתו כי מותר להתחתן בבנותיו, ולא משום לתא דע"ז, אלא משום קנסא עשאוהו כגוי עובד ע"ז. וכן הוא בחזו"א (שם), וכן פסק הגרי"ש זצ"ל (שם). ולפיי"ז במקום שיש מח' (ושיטה המקילה אינה דעה יחידיאה), בדיעבד ניתן לסמוך על המקילין, דכיון דמשום קנס אתינן עלה במקום ספק לא קנסיתא כמבואר כעין זה במ"ב (ש"ס ש"ח ס"ק ב). וכן נראה דעת הגרי"ש זצ"ל (שם).
ועיי"ן באשכול (ירוש' ט"ז נ"ח ע"ג קנ"א) שמומר לחלל שבתות בפרהסיא מגעו אינו אסור אלא בשתייה. וכן החזו"א (ירוש' ט"ז ס"ט ס"ק ז ד"ה ב"י) כתב דדינו כנכרי שאינו עובד ע"ז דינו מותר בהנאה ואסור בשתייה (לדעת הרמ"א ריש ס"י קכ"ג) ומגעו ע"ז ד"א או מגעו ביד שלא בכונת מגע מותר בשתייה, ע"כ. ועיי"ן עוד בשו"ע (ש"ס קכ"ד ס"ה) שכל שאינו אסור אלא בשתייה אינו אסור ניצוק. וכן נקט החזו"א (ש"ס נ"ב ס"ק ז ד"ה ג"י) דנכרי שאינו ע"ז, וכן בישראל כופר בדברי חז"ל ומחלל שבת בפרהסיא אין ניצוק חיבור, וכן אין נגע בקילוח אלא אסור אלא מקום מגעו ומותר היין העליון שאין ניצוק חיבור, והתחתון משום דאיכא ס' כנגד מקום מגעו, ע"כ. [אולם התנ"א"ש (ש"ס י"ג ס"ק ב) אסור יין של מחלל שבתות אף בהנאה]. ואכמ"ל.
אלא שמחללי שבת בפרהסיא בזמן הזה י"א שדינם כתינוקות שנשבו, ולפי דבריהם אין בהם משום מגע עכו"ם, ושלא בשעת הדחק יש להחמיר. והארכנו בזה בס"ד בגליונות ה' ור"ל"ט.

ג. יין שיש בו דבש או דבר המשנה טעמו

והנה הרמב"ם (ה"א פ"א ה"י) כתב שהורו רבנן המערב שאם נעטרב ביין ישראל מעט דבש או מעט שאור הואיל ואינו ראוי לזמבח הרי הוא כמבושל או כשכר ואינו מתנסך ומותר לשתותו עם העכו"ם, ע"כ.
אולם הרמב"ן (ל' ד"ה ג' ה"ה) כתב דדבריהם אינם כנונים, דאף את"ל שלא גזרו אלא ביין הראוי לנסך, דלמא אע"פ שאין אנו מנסכין אותו ע"ג המזבח אינהו מנסכי ליה, ע"כ. וכן נקטו הרשב"א (ע"ז ש"ס), הרא"ש (ע"ז פ"ב ס"י יג), הריטב"א (ש"ס), הנמ"ך (ש"ס), המאירי (ד"ה גדולין) והריב"ש (ש"ס קפ"ג). ועיי"ן בתשב"ץ (ח"ב ס"י ק"ב) ובמבני"ט (ח"א ס"י ח"ה). [ועיי"ן עוד באבקת רוכל (ש"ס ט"ז) הובא ביד אפרים (ש"ס ע"ג ס"ה) שבג' מצרים נהגים לסמוך על דעת הרמב"ם. ועיי"ן בב"ח (ש"ס אות ח) משי"כ ליישב דעת הרמב"ם. וברדב"ז (ח"א ס"י ח) כתב שבמקום הפסי"ם יש לסמוך על דעת הרמב"ם].
ועיי"ש ברמב"ן (ד"ה יין בוסול) שכתב ע"פ הגמ' בע"ז (ש"ס) דאמר ד"אנומליין (הגרסא ברמב"ן "יינומליין") שהוא יין שיש בו דבש ופלפלין, דיינ שנתנה טעמו לגמרי לא גרע מיין מבושל דאפילו מתנסך במגע גוי. והוכיח כן מהירושלמי (ע"ז פ"ב ה"ג ו"ה) ודווקא דבש או פלפלין אלא אף לחתיך אאי"כ יש בו פלפלין חד לתלתא וכמו שאמרו שם דיין המר, החד והמבושל, אין בהם משום גילוי, והוא דשחיק חד לתלתא, הלכך אם נתן בו פלפלין כשיעור הזה כיון שנתנה לגמרי אע"פ שאין בו דבש אין בו משום יי"ן, ע"כ. ועיי"ן בר"ן (ע"ז ד' דיבור ראשון) שסתם דבדב וכתב דצריך שיהא בו שליש פלפלין כדמשמע בירושלמי, ע"כ. וכן נראה דעת הרמ"א (ע"ז פ"א ס"ק ט).

ד. כשטעם היין נרגש

והנה מדברי הפוסקים הני"ל משמע דכל משנה את טעמו אע"פ שיש לו טעם יין אין בו משום מגע עכו"ם. אלא דעיי"ן בצ"ח (ש"ס ט"ד) שכתב לענין יין הנקרא "וורט"י", שמישימין לתוכו לענה ומשתנה טעמו, דיש בו משום מגע עכו"ם אע"פ שנתנה טעמו, מתרי טעמי: א' דרגילין בו הרבה כשאר יין, ולא דמי ליינומליין שמישימין לתוכו דבש, דשאינה תם דאין רגילין בו וגם אינו ראוי לשתיה כי אם מעט דרך תענוג והוי כמילתא דלא שכיח ולא גזרו ביה. ב' בעינן שנתנה טעמו ושמו מחמת זה כנימוליין (קונדט"ין) דמייירי התם מיניה דנשתנה טעמו כ"כ עד שעיי"ב נשתנה שמו ולהם שם מיוחד בפני עצמם. והא דכתב הרשב"א שהוא מותר אפי' בפחות משליש ולא הזכיר שיהא צריך שישנתה שמו, היינו משום דהתם קאי איינומליין דמייירי התם מיניה שיש לו שם מיוחד בפניע שקורין אותו יינומליין או קונדט"ין, אבל בשארין לו שם בפניע לא מהני שנתנה טעמו, לכך ביין וירמ"ט אע"ג דנשתנה טעמו לא מהני כיון דלא נשתנה שמו אע"פ שאין קורין אותו יין סתם אלא יין ווערמ"ט, הא לא מיקרש שם מיוחד בפניע כיון דאין קורין אותו ווערמ"ט לחוד וע"כ לא מיקרש שנתנה השם. והנה בשו"ת הרשב"א (ש"ס ו"ה) ובהת"א (ב"ה ש"ג ע"ג) כתב דכל שלא נשתנה ריחו ושמו אלא קוראים אותו יין סתם אסור. מבואר דבעינן שינוי שם, אלא שמשמע דאם לא קוראים אותו יין סתם סגי דלא כהצ"צ. ושוי"מ שכ"כ המהרש"ם (דעת תורה ש"ס על ס"ד).

ה. כשטעם היין נרגש

והנה מדברי הפוסקים הני"ל משמע דכל משנה את טעמו אע"פ שיש לו טעם יין אין בו משום מגע עכו"ם. אלא דעיי"ן בצ"ח (ש"ס ט"ד) שכתב לענין יין הנקרא "וורט"י", שמישימין לתוכו לענה ומשתנה טעמו, דיש בו משום מגע עכו"ם אע"פ שנתנה טעמו, מתרי טעמי: א' דרגילין בו הרבה כשאר יין, ולא דמי ליינומליין שמישימין לתוכו דבש, דשאינה תם דאין רגילין בו וגם אינו ראוי לשתיה כי אם מעט דרך תענוג והוי כמילתא דלא שכיח ולא גזרו ביה. ב' בעינן שנתנה טעמו ושמו מחמת זה כנימוליין (קונדט"ין) דמייירי התם מיניה דנשתנה טעמו כ"כ עד שעיי"ב נשתנה שמו ולהם שם מיוחד בפני עצמם. והא דכתב הרשב"א שהוא מותר אפי' בפחות משליש ולא הזכיר שיהא צריך שישנתה שמו, היינו משום דהתם קאי איינומליין דמייירי התם מיניה שיש לו שם מיוחד בפניע שקורין אותו יינומליין או קונדט"ין, אבל בשארין לו שם בפניע לא מהני שנתנה טעמו, לכך ביין וירמ"ט אע"ג דנשתנה טעמו לא מהני כיון דלא נשתנה שמו אע"פ שאין קורין אותו יין סתם אלא יין ווערמ"ט, הא לא מיקרש שם מיוחד בפניע כיון דאין קורין אותו ווערמ"ט לחוד וע"כ לא מיקרש שנתנה השם. והנה בשו"ת הרשב"א (ש"ס ו"ה) ובהת"א (ב"ה ש"ג ע"ג) כתב דכל שלא נשתנה ריחו ושמו אלא קוראים אותו יין סתם אסור. מבואר דבעינן שינוי שם, אלא שמשמע דאם לא קוראים אותו יין סתם סגי דלא כהצ"צ. ושוי"מ שכ"כ המהרש"ם (דעת תורה ש"ס על ס"ד).

ו. כשטעם היין נרגש

והנה מדברי הפוסקים הני"ל משמע דכל משנה את טעמו אע"פ שיש לו טעם יין אין בו משום מגע עכו"ם. אלא דעיי"ן בצ"ח (ש"ס ט"ד) שכתב לענין יין הנקרא "וורט"י", שמישימין לתוכו לענה ומשתנה טעמו, דיש בו משום מגע עכו"ם אע"פ שנתנה טעמו, מתרי טעמי: א' דרגילין בו הרבה כשאר יין, ולא דמי ליינומליין שמישימין לתוכו דבש, דשאינה תם דאין רגילין בו וגם אינו ראוי לשתיה כי אם מעט דרך תענוג והוי כמילתא דלא שכיח ולא גזרו ביה. ב' בעינן שנתנה טעמו ושמו מחמת זה כנימוליין (קונדט"ין) דמייירי התם מיניה דנשתנה טעמו כ"כ עד שעיי"ב נשתנה שמו ולהם שם מיוחד בפני עצמם. והא דכתב הרשב"א שהוא מותר אפי' בפחות משליש ולא הזכיר שיהא צריך שישנתה שמו, היינו משום דהתם קאי איינומליין דמייירי התם מיניה שיש לו שם מיוחד בפניע שקורין אותו יינומליין או קונדט"ין, אבל בשארין לו שם בפניע לא מהני שנתנה טעמו, לכך ביין וירמ"ט אע"ג דנשתנה טעמו לא מהני כיון דלא נשתנה שמו אע"פ שאין קורין אותו יין סתם אלא יין ווערמ"ט, הא לא מיקרש שם מיוחד בפניע כיון דאין קורין אותו ווערמ"ט לחוד וע"כ לא מיקרש שנתנה השם. והנה בשו"ת הרשב"א (ש"ס ו"ה) ובהת"א (ב"ה ש"ג ע"ג) כתב דכל שלא נשתנה ריחו ושמו אלא קוראים אותו יין סתם אסור. מבואר דבעינן שינוי שם, אלא שמשמע דאם לא קוראים אותו יין סתם סגי דלא כהצ"צ. ושוי"מ שכ"כ המהרש"ם (דעת תורה ש"ס על ס"ד).

ז. כשטעם היין נרגש

והנה מדברי הפוסקים הני"ל משמע דכל משנה את טעמו אע"פ שיש לו טעם יין אין בו משום מגע עכו"ם. אלא דעיי"ן בצ"ח (ש"ס ט"ד) שכתב לענין יין הנקרא "וורט"י", שמישימין לתוכו לענה ומשתנה טעמו, דיש בו משום מגע עכו"ם אע"פ שנתנה טעמו, מתרי טעמי: א' דרגילין בו הרבה כשאר יין, ולא דמי ליינומליין שמישימין לתוכו דבש, דשאינה תם דאין רגילין בו וגם אינו ראוי לשתיה כי אם מעט דרך תענוג והוי כמילתא דלא שכיח ולא גזרו ביה. ב' בעינן שנתנה טעמו ושמו מחמת זה כנימוליין (קונדט"ין) דמייירי התם מיניה דנשתנה טעמו כ"כ עד שעיי"ב נשתנה שמו ולהם שם מיוחד בפני עצמם. והא דכתב הרשב"א שהוא מותר אפי' בפחות משליש ולא הזכיר שיהא צריך שישנתה שמו, היינו משום דהתם קאי איינומליין דמייירי התם מיניה שיש לו שם מיוחד בפניע שקורין אותו יינומליין או קונדט"ין, אבל בשארין לו שם בפניע לא מהני שנתנה טעמו, לכך ביין וירמ"ט אע"ג דנשתנה טעמו לא מהני כיון דלא נשתנה שמו אע"פ שאין קורין אותו יין סתם אלא יין ווערמ"ט, הא לא מיקרש שם מיוחד בפניע כיון דאין קורין אותו ווערמ"ט לחוד וע"כ לא מיקרש שנתנה השם. והנה בשו"ת הרשב"א (ש"ס ו"ה) ובהת"א (ב"ה ש"ג ע"ג) כתב דכל שלא נשתנה ריחו ושמו אלא קוראים אותו יין סתם אסור. מבואר דבעינן שינוי שם, אלא שמשמע דאם לא קוראים אותו יין סתם סגי דלא כהצ"צ. ושוי"מ שכ"כ המהרש"ם (דעת תורה ש"ס על ס"ד).

ח. כשטעם היין נרגש

והנה מדברי הפוסקים הני"ל משמע דכל משנה את טעמו אע"פ שיש לו טעם יין אין בו משום מגע עכו"ם. אלא דעיי"ן בצ"ח (ש"ס ט"ד) שכתב לענין יין הנקרא "וורט"י", שמישימין לתוכו לענה ומשתנה טעמו, דיש בו משום מגע עכו"ם אע"פ שנתנה טעמו, מתרי טעמי: א' דרגילין בו הרבה כשאר יין, ולא דמי ליינומליין שמישימין לתוכו דבש, דשאינה תם דאין רגילין בו וגם אינו ראוי לשתיה כי אם מעט דרך תענוג והוי כמילתא דלא שכיח ולא גזרו ביה. ב' בעינן שנתנה טעמו ושמו מחמת זה כנימוליין (קונדט"ין) דמייירי התם מיניה דנשתנה טעמו כ"כ עד שעיי"ב נשתנה שמו ולהם שם מיוחד בפני עצמם. והא דכתב הרשב"א שהוא מותר אפי' בפחות משליש ולא הזכיר שיהא צריך שישנתה שמו, היינו משום דהתם קאי איינומליין דמייירי התם מיניה שיש לו שם מיוחד בפניע שקורין אותו יינומליין או קונדט"ין, אבל בשארין לו שם בפניע לא מהני שנתנה טעמו, לכך ביין וירמ"ט אע"ג דנשתנה טעמו לא מהני כיון דלא נשתנה שמו אע"פ שאין קורין אותו יין סתם אלא יין ווערמ"ט, הא לא מיקרש שם מיוחד בפניע כיון דאין קורין אותו ווערמ"ט לחוד וע"כ לא מיקרש שנתנה השם. והנה בשו"ת הרשב"א (ש"ס ו"ה) ובהת"א (ב"ה ש"ג ע"ג) כתב דכל שלא נשתנה ריחו ושמו אלא קוראים אותו יין סתם אסור. מבואר דבעינן שינוי שם, אלא שמשמע דאם לא קוראים אותו יין סתם סגי דלא כהצ"צ. ושוי"מ שכ"כ המהרש"ם (דעת תורה ש"ס על ס"ד).

ליה מאריה.

ובשו"ת מהרש"ם (ח"ד ס"י ק"יא) כתב השואל בשם הש"ך דאם מצד ימין עובר הכותל הלאה יקבענה בלא ברכה. והמהרש"ם כתב לו דהוא טעות, דמ"ש הש"ך לקבוע בלא ברכה היינו אם בצד שמאל בולט יותר הלאה מהמשקוף, ומצד ימין יש מזווה, דבזה נה' הרמב"ם והרא"ש ולכן מספיקא יקבענה בלא ברכה. אבל אם מצד ימין בולט הלאה מהמשקוף לכ"ז פטור ממזווה כמבואר בש"ס, ולכן אי"צ לקבוע מזווה כלל, וכ"ה בסידור ר"י מליאס, ופשוט הוא.

[והנה איש חי (ש"ס פרשת כי תבא ס"ב) כתב - פתח שאין לו אלא מזווה אחת כגון שעומד בקרן זוית אצל הכותל, שבוה נמצא מצד אחד אין בו מזווה, דהכותל עובר להלאה מן הפתח לצד חוץ, שורת הדין בזה הוא אם המזווה היא של הפתח היא מצד ימין הרי זה חייב, ואם מצד שמאל פטור, ומ"מ יקבע בה מזווה בלא ברכה. מהרהיטות ולשונו היה נראה דמ"ש יקבע בה מזווה בלא ברכה קאי על צד שמאל. אולם ע"כ דיש לבאר דקאי על צד ימין. וכמו שמתפרשים דברי הש"ך].

וע"ז במהרש"ם הנזכר, דאם ליכא דלת בפתח, יש לפטור הפתח ממזווה אף אם הצד הבולט הלאה הוא מצד שמאל המזווה בצד ימין. דהא מבואר בס"י רפ"ו ט"ו ב' דעות אם פתח שאין בו דלת חייב במזווה, וא"כ באופן שצד אחד בולט הלאה דאיכא גם כן מח' הפוסקים, הוי ס"ס לפטור ממזווה. ואף דבס"י רפ"ו בדין אין בו דלתות הובא דעה ראשונה בסתם לחייב במזווה, וא"כ י"ל דאין דעה ב' מצטרף לס"ס. אבל נראה דכיון דבדין צד אחד בולט הלאה סתם השו"ע לפטור, א"כ ממנ"פ אי אזלינן בתר סתימות השו"ע הוי העיקר כדעה זו, ואי ניהוש לדעת הרא"ש שוב יש לצרף ג"כ דעת ה"א דפטור בדליכא דלתות.

[נכתב ע"י הרב ש. פ. שלישי]

פניני מוסר

חמשה עשר שבט

אמלת פירות בט"ו בשבט - "ונוהגין האשכנזים להרבות במיני פירות של אילנות". (מגן אברהם ס' קלא ס"ק טו)
עין אמלת הפירות - **לחודות הקב"ה על טובתו** - "למדנו כי המנהג להרבות במיני פירות האילנות הוא בכדי שנוכח על הפירות לפניהם ולאחריהם, ונביע בזה חודשנו לאלה הטוב על אשר נתן לנו את הפירות לחנות מזון וזן ומפרנס אותנו בכל עת ובכל שעה. ולפי שביום זה הוא ראש השנה לאילנות לכן בזה היום ראוי לברך על פירות האילנות ולהודות לה' על שהוא נתן ברכה על פני האדמה ומשביענו מטובה, כדי להראות שאנו מכירים בטובתו שהוא עושה עמנו ומשביחם אותנו על כך. ענין נתינת ההודאה על הפירות הוא כענין שמעונו בהבאת ביכורים... וכמו שכתב בספר החינוך בענין הבאת הביכורים (מצוה צא) משרשי המצוה כדי להעלות דבר השם יתברך על ראש שמחתנו, ונזכר ונדע כי מאתו ברוך הוא יגיע לנו כל הברכות בעולם, על כך נצטוונו להביא למשרתי ביתו ראשות הפרי המבשול באילנותו, ומתוך הזכירה וקבלת מלכותו והודאתו לפניו כי הפירות ויתר כל הטובה מאתו יבוא, נהיה ראויים לברכה ויתברכו פירותיו..." (נטי גביראל, פריים ע"ג סג)

עין חמשה עשר בשבט - "ומה בין ראש השנה זה לראש ראשי השנה (מלבד אחד בתשרי) שאין עושין בהם שינוי של חיכור יום טוב כלל, ובוה משנים מעט? לפי שיש בראש השנה זה מענין שבח ארץ ישראל. כי ביום זה מתחדש כח האדמה שבארץ ישראל להניב תנובתה ולהוציא פירותיה ולהראות שבה; ורוב שבחה של ארץ ישראל על פירות האילן נאמר, ככתוב "ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש"... וכשישראל אוכלים מפירות הארץ ונתנים מטובם, הרי הם מברכים עליהם תחילה וסוף למי שהנחילם ארץ חמדה זו, ומתפללים אליו שיחדש נעוריה ונעוריהם כמקדם וככל אשר הבטיח לאבותיהם אברהם יצחק ויעקב". (ספר התודעה, חודש שבט)

נעדר ע"י מחבר סדרת "עבודת המעשים"